

«Бекітемін»

Жаратқал негізгі орта білім беретін мектебінің
директоры: Г.А.Алина

№ 1 «29» сәуір 2024 жыл

Пед. кеңесте қаралды

«Келісемін»

Аудан білім бөлімінің басшысы:

С.Б Биртаева

«29» сәуір 2024 жыл

«Ұлттық құндылықтар»

(Белсенді – қозғалмалы сипаттағы жеке және топтық сабақ)

Сыныбы: 2

Орындады: Г.А.Алина

(курс жетекшісі)

№ 1 хаттама «29» тамау 2024 жыл

Ә/Б отырысында қаралды: Өтетілеуова Б.Ғ

(Ә/Б жетекшісі)

Тексерілді: Жиеналы М.А

(Оқу ісінің меңгерушісі)

Түсінік хат

«Ұлттық құндылықтар» бағдарламасы мектептің 2-сыныбына арналып құрылған. Барлығы 34 сағатқа жоспарланып жасалған.

Бұл бағдарлама оқушылардың салт-дәстүр туралы білімін тереңдете отырып, ой-өрістерінің дамуына, халқымыздың салт-дәстүрін сақтауға, құрметтеуге және бағалауға баулиды. **Курстың ерекшелігі:** оқушының өз-өзіне деген сенімділігін арттырады, өзін еркін ұстай білуге баулиды, оқушыларды шығармашылық жұмыстарға бағыттай отырып, ізденімпаздыққа үйретеді, салт-дәстүрімізді терең біле отырып, қазақ халқының ұлттық мінез-құлқын, қасиеттерін таниды. Ою – өрнектерін, зергерлік әшекей бұйымдарын, қол өнерін көре отырып, өз бойларындағы қабілеттерін аша білуге ықпал етеді.

Мақсаты:

- қазақ халқының бала тәрбиесіне байланысты әдет-ғұрыптарын, тұрмыс – салт дәстүрлерін, ата кәсіп, әлеуметтік-мәдени салт – дәстүрлерін үйрету;
- оқушының ой-өрісін, сөйлеу тілін, шығармашылық қабілеттерін дамыту;
- өз бойларындағы қабілеттерін аша білуге ықпал жасау;
- оқушыларды ұлттық салт – дәстүрімізді қадірлеуге, бағалай білуге тәрбиелеу;
- оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту;

Міндеттері:

- ұлттық құндылықтар негізінде оқушылардың мәдени құзіреттілігін қалыптастыруды теориялық тұрғыда негіздеу;
- оқушылардың мәдени құзіреттілігін қалыптастыруда ұлттық құндылықтарды пайдалану мүмкіндіктерін айқындау;

Бұл бағдарламаның мазмұны ғасырлар бойы атадан балаға беріліп, ұрпақтан – ұрпаққа жалғасып келе жатқан қазақ халқының бала тәрбиесіне байланысты әдет-ғұрыптарын, тұрмыс – салт дәстүрлерін, ата кәсіп, әлеуметтік-мәдени салт – дәстүрлерінен тұрады.

Жалпы оқу үрдісінің сипаттамасы, әдістері, жұмыстың түрлері:

- сөздік жұмысы, анықтамаларды, сөз үйрету техникасын қолдану.
- Тіл дамыту жұмыстары.
- слайд, презентация жасау.
- ойындар, қойылым, көрініскөрсету
- мұражайларға экскурсия
- заманауи талапқа сай киіз үйдің макеттерін жасау, қол өнер түрлерін жасап үйрену.
- оқыту мен оқуда АКТ қолдану.
- оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер
- оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу.

Курс бағдарламасы бойынша күтілетін нәтиже:

Қазақ халқының бала тәрбиесіне байланысты әдет-ғұрыптарын, тұрмыс – салт дәстүрлерін, ата кәсіп, әлеуметтік-мәдени салт – дәстүрлерін тереңірек түсіну;

- Өз бетінше қосымша мағлұматтар іздей отырып, ойларын, білімдерін саралау;
- Талқылауда өз ойларын ортаға салу;
- Қол өнер түрлерін тәжірибеде жасаудың жолдары туралы өз ойларын толық жеткізу;
- Ұлттық қолөнерімізді заманауи талапқа сай жаңғырту, өмірде пайдалану;
- Ұлттық құндылықтарымызға ерекше құрметпен қарап, бағалай білу.

Мазмұндық бөлімі

Кіріспе.

Бұл бөлімде оқушыларға қазақ халқының қалыптасқан әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерінің тәлім-тәрбиелік, білім-танымдық рөлі орасан зор. Адамның өмірге келген күнінен бастап, оның есейіп, қартайып, о дүниеге кеткенге дейінгі өмірі мен іс-әрекеті, өмірдегі басқалармен қарым-қатынасының барлығы – ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлерден өзекті орын алып, адамның дүниетану көзқарасын қалыптастыратын үлкен тәрбие мектебі.

I - бөлім. Қазақ халқының бала тәрбиесіне байланысты әдет-ғұрыптары

Бұл бөлімде оқушылар қазақ халқының ең үлкен салт-дәстүрлері: амандасу салты, ұлттық отбасы тәрбиесі, бала тәрбиесіне байланысты шілдехана, балаға ат қою, бесік той, бесік жырлары, тұсау кесу, сүндет той, бауырына салу, асырап алу туралы білімдерін кеңейтеді. Өйткені қазақ халқы бала тәрбиесіне ерекше көңіл бөлген.

II - бөлім. Тұрмыс – салт дәстүрлері. Бұл бөлімде киіз үй (сыйлы орын «төр»; үй иесінің орны; аспаздық бөлігі; отбасындағы жастар орны; ат-әбзелдер сақтайтын орын; «босаға мен кіре беріс»; киіз үйдің ортасы- ошақ туралы әңгімелеу), киіз үйдің жиһаздары, қолөнер түрлері, ұлттық киімдер мен ұлттық тағамдар туралы білімдерін толықтырады.

III - бөлім. Ата кәсіп. Халқымыздың ата кәсіптерімен таныстыру. Қазақтың көшпелі тұрмысындағы төрт түлік малдың ерекше алатын орны туралы әңгімелеу. Егіншілік, аңшылық, балық аулау кәсіптерімен таныстыру. Қазақтың ең көне ұлттық өнері – атбегілік туралы үйрету. Құсбегілік өнердің қыр-сыры, алатын орны туралы әңгімелеу.

IV - бөлім. Әлеуметтік-мәдени салт-дәстүрлер. Туыстық қарым – қатынастар (үлкенді сыйлау, кішіге қамқоршы болу, «жеті ата», «жеті қазына», «жеті» саны т.б.) және оның ерекшеліктері туралы әңгімелеу. Үйлену-үй болуға байланысты салт-дәстүрлер, қонақ күту, халықтық ұлттық мерекелерді өткізу. Ұлттық музыкалық аспаптары туралы оқушының дүниетанымын кеңейту.

Жоба қорғау – 1 сағат

№	Сабақтың тақырыбы	Мазмұны	Сағат саны	Күні	Ескерту
1	Кіріспе.	«Ұлттық құндылықтар» атты курстың мазмұнымен, мақсатымен таныстыру.	1	2.09	
2	Амандасу салты	Қазақ халқының амандасу салтын білу, сақтау	1	09.09	
3	Шілдехана	Сәби өмірге келгенде жасалатын ырым-тыйымдар туралы білу, өмірде қолдану.	1	16.09	
4	Балаға ат қою	Халқымыздың ат қою дәстүрлерін сақтау.	1	23.09	
5	Бесік тойы	Бесік тойына байланысты дәстүрлерді білу, өмірде қолдану.	1	30.09	
6	Бесік жырлары	Бесік жырларын білу	1	07.10	
7	Тұсау кесу	Тұсау кесуге байланысты дәстүрлері білу, сақтау	1	14.10	
8	Атқа мінізуге тойы	Халқымыздың ұмыт болған салт - дәстүрін еске түсіру, оқушының танымдық қабілетін дамыту.	1	21.10	
9	Сүндет той	Сүндет тойдың маңыздылығын, денсаулыққа пайдасын білу;	1	04.11	
10	Тілашар тойы	Тілашар тойы арқылы баланың білімге деген ынтасын, қызығушылығын арттыру.	1	11.11	
11	Киіз үй. Киіз үйдің түрлері	Киіз үй, киіз үйдің түрлерімен таныстыру. Киіз үйді заманына сәйкес жаңғырту.	1	18.11	
12	Қара шаңырақ	Қара шаңырақтың қадірін білу, қара шаңырақты құрметтеу.	1	25.11	
13	Қолөнер. Қолөнердің түрлері	Халқымыздың қолөнер түрлерін білу, қолөнерімізді заманға сәйкес жаңғырта білу.	1	02.12	
14	Ұлттық киімдер	Ұлттық киімдерімізді насихаттау, заманға сәйкес жаңғырта білу	1	09.12	
15	Ою. Оюдың түрлері	Ұлттық ою-өрнектеріміздің түрлерін білу, ою-өрнектеріміздің сырын түсіну.	1	23.12	
16	Қоржын	Қоржын тігіп үйрену, қоржынның ерекшелігін, тәрбиелік мағынасын білу.	1	06.01	
17	Қазақ дастарханы	Қазақ дастарханының ерекшелігін, тәрбиелік мағынасын білу.	1	13.01	

18	Төрт түлік	Төрт түліктің аттарын білу, төрт түлікке байланысты тақпақтарды жатқа айту.	1	20.01	
19	Қазақтың егіншілік кәсібі	Қазақтың егіншілік кәсібі туралы айта білу	1	27.01	
20	Аңшылық кәсібі	Аңшылық кәсіптің тәрбиелік мәні туралы айта алу	1	03.02	
21	Балық аулау кәсібі	Халқымыздың балық аулау кәсібінің ерекшелігін білу	1	10.02	
22	Туыстық қарым –қатынастар	Туыстық атауларды білу, туыстық қарым –қатынастарды сақтауға тәрбиелеу	1	17.02	
23	Жеті ата	Жеті атаны білудің маңыздылығын түсіну	1	24.02	
24	Жеті қазына	Жеті қазынаны білу	1	03.03	
25	Қонақты қарсы алу мен күту рәсімдері	Қонақты қарсы алу мен күту рәсімдерін білу, қонақты дұрыс күте білуге тәрбиелеу	1	17.03	
26	Шешендік сөздер	Шешендік сөздердің мағынасын түсіну, үзінділер жаттау	1	31.03	
27	Айтыс	Айтыс өнерінің ерекшелігі, тәрбиелік мәні туралы білу.	1	07.04	
28	Наурыз мейрамы	Наурыз мейрамының ерекшелігі, маңызы туралы білу; наурыз мейрамына байланысты өлеңдерді жатқа айта алу.	1	14.04	
29	Музыкалық аспаптар	Ұлттық музыкалық аспаптарды білу, күйлер тыңдау.	1	21.04	
30	Ұлттық ойындар және оның түрлері	Ұлттық ойындарымызды және оның түрлерін дәріптеу, сақтау.	1	28.04	
31	«Асық» ойыны	«Асық» ойынын ойнай білу, жаңғырту	1	05.05	
32	«Тоғызқұмалақ» ойыны	«Тоғызқұмалақ» ойынын үйрету, насихаттау	1	12.05	
33	Той ойындары.	Той ойындарын ойнату, заманға сай жаңғырту	1	19.05	10.03
34	Жоба қорғау	Алған білімдерін қорытындылау	1	19.05	
	Барлығы		34		

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. С.Қалиев, М. Оразаев, М. Смайылов. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. Алматы, «Рауан», 1994ж.
2. Әбділдабеков М. «Қазақ халқының тұрмыс салты». Қазақстан мұғалімі. 1990ж.
3. Наурызбаева Р. «Халықтық педагогиканың этнологиялық бағыттары» Қазақстан мектебі 2008ж.
4. Этнопедагогика. Республикалық ғылыми - әдістемелік журнал. 2009ж.
5. Сағындықов Е. Қазақтың ұлттық қойындары «Рауан» 1991ж.
6. Арғынбаев Х.А. Қазақ халқындағы семья мен неке. Алматы, «Ғылым», 1973ж.
7. Наурызбаева Р. «Халықтық педагогиканың этнологиялық бағыттары» Қазақстан мектебі 2008ж.
8. Ғабдуллин М. Қазақ халқының ауыз әдебиеті. Алматы, «Мектеп», 1987ж.
9. Жанұзақов Т. Есімің кім? Алматы, «Жазушы», 1989ж.
10. Измаилов А.Ә. Народные педагогики Средней Азии и Казахстана. Алматы, «Педагогика», 1991ж.
11. Омирбекова М.Ш. «Традиционная культура казахов». Алматы кітап. 2004ж.
12. «Мәңгілік ел» идеясы - ұлттық идеология. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру

Қосымша

Шығармашылық жұмыстардың, жобалардың тақырыптары:

1. Реферат, буклет, Альбом, Презентация PowerPoint «Әдет-ғұрып», «Салт-дәстүрлер», «Қолөнер», «Ұлттық тағамдар», «Атақәсіп», «Ұлттық қойындар» модульдері бойынша.
2. Тақырыптық презентация, көрме, оқулық жоба «Сөзжұмбақтар», «Шілде хана», «Тұсаукесу тойы», «Үйлену тойы», «Киізүй», «Зергерлік бұйымдар», «Қызқуу».
3. Шығармалар, эссе: «Маған ұнайтын салт-дәстүр», «Жеті атаны неге білуге керек?», «Мен қатысқан той», «Оюлар сөйлейді», «Асық қойындары»

4. Модельдер жасау: Киізүй

5. Мұражайларға экскурсия

Практикалық жұмыстар:

1. Шанырақ жасау
2. Кереге жасау
3. Киізүй жасау
4. Оюлар ою
5. Қоржынтігу
6. Сәукеле жасау
7. Сандықша жасау
8. Бесікжырларының жинағын жасау
9. Ыдыстарға ою салу

Интернет ресурстар:

Амандасу: <https://www.youtube.com/watch?v=IZ6sjXMATEQ>

Шілде хана: <https://www.youtube.com/watch?v=fbrTiDHrylk>

Бала тәрбиесі: <https://bilim-all.kz/article/1945>